

PREZES
NAJWYŻSZEJ IZBY KONTROLI
MARIAN BANAŚ

1861

KBF.411.3.5.2023

Pan
Adam Glapiński
Prezes Narodowego Banku Polskiego
Narodowy Bank Polski
ul. Świętokrzyska 11/21
00-919 Warszawa

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

zmienione zgodnie z treścią Uchwały Nr 34/2024 Kolegium Najwyższej Izby Kontroli z dnia 20 marca 2024 r. oraz w wyniku sprostowania oczywistych omyłek pisarskich dokonanych w dniach 13 lutego 2024 r. oraz 29 lutego 2024 r.

I/23/003/KBF – Finansowanie i realizacja zadań związanych z edukacją klientów podmiotów rynku finansowego

1862

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Narodowy Bank Polski, ul. Świętokrzyska 11/21, 00-919 Warszawa (dalej także: NBP)
Kierownik jednostki kontrolowanej	Adam Glapiński, Prezes Narodowego Banku Polskiego od 21 czerwca 2016 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	Finansowanie i realizacja zadań związanych z edukacją klientów podmiotów rynku finansowego
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2021 r. do 31 maja 2023 r., z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed i po tym okresie, związanych z zakresem przedmiotowym kontroli
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Departament Budżetu i Finansów
Kontrolerzy	1. Wojciech Szczotkowski, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KBF/43/2023 z 29 czerwca 2023 r. 2. Dariusz Starnowski, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KBF/64/2023 z 20 lipca 2023 r. (akta kontroli: tom I, str. 1 i 2)

¹ Dz. U. z 2022 r. poz. 623; dalej: ustawa o NIK.

1863

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W okresie od 1 stycznia 2021 r. do 31 maja 2023 r. Narodowy Bank Polski prowadził działalność edukacyjną na podstawie art. 59 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o Narodowym Banku Polskim (dalej: ustawa)³. Nie jest ona ustawowym zadaniem NBP, bowiem przepis ten stanowi, że NBP może inicjować i organizować badania naukowe, jak również prowadzić działalność wydawniczą i promocyjną. W związku z tym, w ocenie NIK, formy tej działalności i ponoszone na nią koszty powinny być ograniczane do niezbędnych potrzeb w tym zakresie.

W celu ustalenia obszarów wymagających podjęcia działań z zakresu edukacji ekonomicznej Narodowy Bank Polski kierował się rezultatami przeprowadzanych okresowo badań, wykorzystując ewaluację działań już podjętych oraz analizy sytuacji gospodarczej. Powołano też Radę do spraw Edukacji Ekonomicznej (dalej: Rada EE), która była organem opiniodawczo-doradczym Zarządu NBP w zakresie działalności Edukacyjnej NBP.

Działania edukacyjne NBP polegały przede wszystkim na podnoszeniu poziomu wiedzy o podstawowych zagadnieniach ekonomicznych, wyjaśnianiu zasad funkcjonowania gospodarki rynkowej i rynku finansowego oraz kształtowaniu odpowiedzialności społeczeństwa przy podejmowaniu decyzji finansowych. Były one realizowane poprzez własne inicjatywy edukacyjne NBP (m.in. konkursy, programy edukacyjne, szkolenia oraz publikacje materiałów edukacyjnych), dofinansowanie działań edukacyjnych organizowanych przez podmioty zewnętrzne oraz prowadzenie placówek edukacyjnych: Centrum Pieniądza NBP oraz Krakowskiego Salonu Ekonomicznego NBP. W roku 2022 NBP uruchomił także projekt pn. *Akademia NBP*. Narodowy Bank Polski w obszarze edukacji ekonomicznej współpracował z Radą Edukacji Finansowej działającą przy ministrze właściwym do spraw instytucji finansowych oraz z Zespołem roboczym ds. działań edukacyjnych w zakresie funkcjonowania rynku finansowego, działającego przy Radzie Rozwoju Rynku Finansowego w Ministerstwie Finansów.

Koszty działalności edukacyjnej Narodowego Banku Polskiego w okresie objętym kontrolą wyniosły 37,2 mln zł.

Wsparcie Narodowego Banku Polskiego zapewniło zainteresowanym zagadnieniami związanymi z ekonomią, finansami i przedsiębiorczością uczestnictwo w zajęciach edukacyjnych, szkoleniach, warsztatach i konferencjach naukowych. Uczniowie brali udział w olimpiadach ekonomicznych oraz konkursach tematycznych. Obywatele mieli dostęp do wiedzy ekonomicznej w wersji elektronicznej i drukowanej, tj. artykułów, publikacji naukowych, audycji, teleturniejów, dokumentów oraz filmów.

Narodowy Bank Polski na bieżąco monitorował efekty prowadzonej działalności edukacyjnej. We wszystkich inicjatywach edukacyjnych organizowanych przez NBP w latach 2021-2022 wzięło udział 395 686 uczniów, 8811 nauczycieli, 3163 studentów, 2705 naukowców, 27 881 seniorów i osób zagrożonych wykluczeniem finansowym oraz 6 886 przedstawicieli różnych grup zawodowych.

Szczegółowym badaniem objęto 22 wybrane przedsięwzięcia edukacyjne sfinansowane i dofinansowane przez NBP na łączną kwotę 5,2 mln zł, stanowiące 14% kosztów działalności edukacyjnej NBP, a w czterech z nich stwierdzono nieprawidłowości.

W wyniku kontroli zidentyfikowano przypadki nieprzestrzegania postanowień Regulaminu Rady EE. Wydano pozytywną rekomendację wniosku, który zgodnie z Regulaminem Rady EE, powinien uzyskać negatywną opinię – NBP przekazał na podstawie przedmiotowego wniosku dofinansowanie w wysokości 164,4 tys. zł. Ponadto jeden z członków Rady EE nie wyłączył się z głosowania w sytuacji

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Dz. U. z 2022 r. poz. 2025.

1964

pozostawania z wnioskodawcą w stosunku mogącym budzić wątpliwości co do jego bezstronności. Dodatkowo wzór umowy z beneficjentami korzystającymi z dofinansowania projektów edukacyjnych stosowany przez NBP był niespójny oraz nie uwzględniał specyfiki sytuacji związanej z rozliczeniem emisji materiałów we własnych mediach beneficjenta.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

OBSZAR

Finansowanie i realizacja zadań związanych z edukacją klientów podmiotów rynku finansowego

Opis stanu faktycznego

Dnia 15 stycznia 2009 r., na mocy uchwały nr 7/2009 Zarządu Narodowego Banku Polskiego w sprawie zmian w strukturze organizacyjnej Centrali Narodowego Banku Polskiego oraz zmian w uchwale w sprawie wprowadzenia „Regulaminu organizacyjnego Narodowego Banku Polskiego” (dalej: Uchwała), powołano Departament Edukacji i Wydawnictw (dalej: DEW). Utworzenie DEW nastąpiło w wyniku wyodrębnienia z likwidowanego Departamentu Komunikacji Społecznej – Departamentu Komunikacji i Promocji oraz Departamentu Edukacji i Wydawnictw.

Zgodnie z § 3 ww. Uchwały, DEW przejął od Departamentu Komunikacji Społecznej zadania związane z prowadzeniem działalności edukacyjnej i wydawniczej.

W celu zapewnienia skutecznej realizacji zadań DEW określonych w ww. Uchwale, na podstawie § 46 ust. 1 *Regulaminu organizacyjnego Narodowego Banku Polskiego*⁴, Dyrektor DEW wydał decyzję o wprowadzeniu *Wewnętrznego regulaminu organizacyjnego Departamentu Edukacji i Wydawnictw*⁵ (dalej: Regulamin DEW). Zgodnie z Regulaminem DEW, w skład departamentu wchodziły następujące komórki organizacyjne: Wydział Projektów Edukacyjnych, Zespół Badań i Ewaluacji, Wydział Centralna Biblioteka NBP, Wydział Finansowo-Organizacyjny, Wydział Wydawnictw oraz Wydział Centrum Pieniądza NBP/Wydział Edukacji Centrum Pieniądza. Ponadto w Regulaminie DEW, w zakresie objętym kontrolą określono podział kompetencji w DEW, zakres uprawnień do podpisywania dokumentów, zakres współpracy pomiędzy komórkami organizacyjnymi DEW, obieg dokumentów, sposób wykonywania obowiązków w zakresie rachunkowości oraz zadania⁶ poszczególnych komórek organizacyjnych DEW.

(akta kontroli: tom I str. 24-68)

Struktura zatrudnienia w DEW, w okresie objętym kontrolą, kształtowała się następująco: na 31 grudnia 2021 r. zatrudnionych było 55 osób, na 31 grudnia 2022 r. – 53 osoby oraz na 31 maja 2023 r. – 50 osób.

(akta kontroli: tom V str. 1299)

Narodowy Bank Polski prowadził działalność edukacyjną na podstawie art. 59 ustawy, który stanowi, że NBP może inicjować i organizować badania naukowe, jak również prowadzić działalność wydawniczą i promocyjną. Ze względu na to, że działalność edukacyjna nie jest zadaniem ustawowym NBP, w ocenie NIK, formy tej działalności i ponoszone na nią koszty powinny być ograniczane do niezbędnych potrzeb w tym zakresie.

Określenie celu, organizacji, planowania, finansowania, zasad sprawozdawczości oraz kompetencji jednostek zaangażowanych w działalność edukacyjną normowała uchwała nr 40/2022 Zarządu Narodowego Banku Polskiego z dnia 3 listopada 2022 r.

⁴ Stanowiącego załącznik do Uchwały nr 11/2014 Zarządu NBP z dnia 6 marca 2014 r. (z późn. zm.).

⁵ W okresie objętym kontrolą były to decyzje: nr 41/2020 z dnia 4 listopada 2020 r., nr 1/2022 z dnia 5 stycznia 2022 r., nr 3/2023 z dnia 17 stycznia 2023 r. oraz nr 18/2023 z dnia 28 kwietnia 2023 r.

⁶ W podziale na zadania ogólne i szczegółowe.

1865

w sprawie zasad prowadzenia działalności edukacyjnej przez Narodowy Bank Polski (dalej: Uchwała nr 40/2022)⁷.

W zakresie działalności edukacyjnej NBP, DEW był odpowiedzialny za:

- identyfikację obszarów wymagających podjęcia działań edukacyjnych;
- dobór odpowiednich instrumentów do realizacji celów edukacyjnych;
- podejmowanie działań własnych;
- wspieranie działań z zakresu edukacji ekonomicznej poprzez dofinansowywanie projektów edukacyjnych realizowanych przez podmioty zewnętrzne;
- opracowywanie, stosowanie i doskonalenie mechanizmów ewaluacji działań edukacyjnych;
- prowadzenie Centrum Pieniądza NBP;
- dostarczanie treści merytorycznych do publikacji, w tym na stronach internetowych, w mediach społecznościowych i aplikacjach mobilnych NBP;
- prowadzenie Centralnej Biblioteki NBP (dalej: CB NBP);
- współudział w wypracowywaniu założeń programowych oraz standardów edukacji ekonomicznej we współpracy z innymi podmiotami zaangażowanymi w edukację ekonomiczną;
- współpracę z instytucjami zagranicznymi oraz innymi bankami centralnymi w zakresie wymiany doświadczeń w obszarze edukacji ekonomicznej.

Uchwała 40/2022 określała również, że działalność wydawnicza jest integralną częścią działalności edukacyjnej NBP.

(akta kontroli: tom I str. 69-84)

W celu identyfikacji obszarów wymagających podjęcia działań edukacyjnych Narodowy Bank Polski okresowo prowadził badania. Opierał się w nich na badaniach społecznych, ewaluacji podjętych wcześniej działań edukacyjnych, wniosków wynikających ze zmian w systemie finansowym oraz uwzględniał analizę sytuacji gospodarczej. Badanie zlecone przez NBP w 2020 r.⁸, przeprowadzone wśród Polaków 15+, wykazało, że 82% respondentów uważało edukację w obszarze finansów, ekonomii i gospodarki za ważną, 70% – za potrzebną w życiu codziennym, 43% – za interesującą oraz 28% – za łatwą do zrozumienia. Z badania zleconego przez NBP w 2022 r.⁹ wynikało, że stan wiedzy i świadomości ekonomicznej dzieci w Polsce był wyższy niż zdiagnozowany w poprzednich badaniach prowadzonych w 2014 r. i 2018 r. Wyniki wszystkich edycji tego badania wskazały, że w głównym obszarze zainteresowań były: oszczędzanie (młodszy uczniowie) i inwestowanie (starsi uczniowie). Wyniki powyższego badania pozwoliły zidentyfikować potrzebę edukacji ekonomicznej uczniów¹⁰ wynikającą z trudności ze zrozumieniem ekonomii praktycznej, tj. zasad i warunków lokowania środków oraz obliczaniem odsetek od lokat. Natomiast wyniki najnowszego badania kompetencji finansowych dorosłych Polaków, przeprowadzonego na zlecenie NBP¹¹ w 2023 r., pokazywały m.in., że 94% Polaków korzystało jedynie z podstawowej oferty banków – konta płatniczego (osobistego), 65% – z kart płatniczych (debetowych), a jedynie 33% – z konta oszczędnościowego.

(akta kontroli: tom II str. 200-205)

⁷ Wcześniej organizację tej działalności regulowały: uchwała nr 32/2011 Zarządu NBP z dnia 9 czerwca 2011 r. oraz uchwała nr 59/2021 Zarządu NBP z dnia 17 grudnia 2021 r., obie w sprawie zasad prowadzenia działalności edukacyjnej przez Narodowy Bank Polski.

⁸ „Badanie świadomości i wiedzy Ekonomicznej Polaków” – badanie przeprowadzone przez konsorcjum IBC Group oraz Centrum Badań Marketingowych INDICATOR.

⁹ *Diagnoza stanu wiedzy i świadomości ekonomicznej dzieci i młodzieży w Polsce* – badanie przeprowadzone przez IBC Advisory S.A. oraz Centrum Badań Marketingowych INDICATOR.

¹⁰ Uczniowie klas 6, 8 szkół podstawowych, klas 3 gimnazjum oraz przedostatnich klas szkół ponadgimnazjalnych/ponadpodstawowych.

¹¹ Badanie kompetencji finansowej dorosłych Polaków (18-79) w ramach projektu OECD/INFE (International Network on Financial Education), zrealizowane przez IBC Group Central Europe Holding oraz Centrum Badań Marketingowych INDICATOR.

1866

Narodowy Bank Polski w celu ustalenia obszarów wymagających podjęcia działań z zakresu edukacji ekonomicznej kierował się, w okresie objętym kontrolą, rezultatami wyżej opisanych badań, a także wnioskami wynikającymi ze współpracy: między departamentami i oddziałami okręgowymi NBP oraz Radą EE. I tak w 2023 r. za priorytetowe uznano obszary:

- Funkcje, zadania i rola NBP oraz stabilność finansowa (w tym m.in. bank centralny państwa i jego rola, polityka pieniężna, stabilność złotego, stabilność finansowa, funkcjonowanie systemu monetarnego i finansowego, stopy procentowe, kursy walut);
- Pieniądz (w tym wartości i rola pieniądza, obrót gotówkowy i jego bezpieczeństwo, system płatniczy i obrót bezgotówkowy);
- System bankowy i rynek finansowy (w tym podstawowe produkty bankowe, rynki finansowe i podstawowe instrumenty rynku kapitałowego, bezpieczeństwo i cyberbezpieczeństwo na rynku finansowym, innowacje finansowe, zagrożenia związane z kryptowalutami);
- Gospodarka rynkowa (w tym podmioty i mechanizmy rynkowe, PKB oraz inne wskaźniki i miary gospodarcze, rola państwa w gospodarce rynkowej, system bankowy w gospodarce rynkowej, podaż i popyt, rynek kapitałowy);
- Gospodarowanie budżetem domowym i zapobieganie wykluczeniu finansowemu (w tym planowanie i zarządzanie budżetem domowym, oszczędzanie i bezpieczne inwestowanie, świadome zaciąganie zobowiązań finansowych, unikanie tzw. spirali kredytowej, cyberbezpieczeństwo finansów osobistych, bezpieczne korzystanie z płatności gotówkowych, bankowości elektronicznej i elektronicznych instrumentów płatniczych);
- Przedsiębiorczość (w tym kształtowanie podstaw sprzyjających przedsiębiorczości, planowanie działalności gospodarczej, metody wsparcia finansowego i niefinansowego);
- Nowe horyzonty i historia myśli ekonomicznej (w tym przedstawienie dokonania i dorobku intelektualnego wybitnych polskich ekonomistów, historii polskiej waluty i bankowości centralnej, zmian we współczesnej myśli ekonomicznej, konkurencyjności polskiej ekonomii jako nauki).

(akta kontroli: tom II str. 205-207)

W okresie objętym kontrolą działała Rada do spraw Edukacji Ekonomicznej. Była ona organem opiniotawczo-doradczym w zakresie działalności edukacyjnej NBP, powołanym przy Zarządzie NBP¹², i działała na podstawie Regulaminu. W jej skład wchodziło od siedmiu do dziewięciu członków, w tym pracownicy NBP. Wszystkim członkom Rady EE przysługiwało miesięczne wynagrodzenie z tytułu zasiadania w Radzie EE w wysokości 4 tys. zł brutto, przewodniczącemu w wysokości 5 tys. zł brutto, a zastępcy przewodniczącego w kwocie 4,5 tys. zł brutto. Koszt wynagrodzeń członków Rady EE w badanym okresie wyniósł 904,5 tys. zł¹³, co stanowiło 39,4% kosztów bezosobowych poniesionych w obszarze działalności edukacyjnej NBP.

(akta kontroli: str. tom V str. 1344-1395, tom VI str. 1803-1804)

W okresie objętym kontrolą działania edukacyjne NBP koncentrowały się na podnoszeniu poziomu wiedzy o podstawowych zagadnieniach ekonomicznych, wyjaśnianiu zasad funkcjonowania gospodarki rynkowej i rynku finansowego oraz kształtowaniu odpowiedzialności społeczeństwa przy podejmowaniu decyzji finansowych. Działania te były realizowane przez NBP poprzez własne inicjatywy edukacyjne (w tym m.in. konkursy, programy edukacyjne, szkolenia oraz publikacje materiałów edukacyjnych), dofinansowanie działań edukacyjnych organizowanych przez podmioty zewnętrzne, prowadzenie placówek edukacyjnych, tj. Centrum Pieniądza NBP oraz Krakowskiego Salonu Ekonomicznego NBP. W ramach tej

¹² Rada EE działała na podstawie uchwał Zarządu NBP w sprawie zasad prowadzenia działalności edukacyjnej przez Narodowy Bank Polski nr 32/2011 z dnia 9 czerwca 2011 r., nr 59/2021 z dnia 17 grudnia 2021 r. i nr 40/2022 z dnia 3 listopada 2022 r. oraz Regulaminu Rady do spraw Edukacji Ekonomicznej z dnia: 11 sierpnia 2016 r., 25 lipca 2022 r., 5 stycznia 2023 r. i 20 kwietnia 2023 r.

¹³ W 2021 r. – 398 tys. zł, w 2022 r. – 368,5 tys. zł, a do 31 maja 2023 r. – 138 tys. zł.

działalności Narodowy Bank Polski opracowywał i realizował m.in. specjalistyczne projekty w swoich placówkach edukacyjnych, tj. w CP NBP oraz w KSE NBP. W roku 2022 NBP uruchomił także projekt pn. *Akademia NBP*.

W roku 2021, w ramach własnych działań edukacyjnych, NBP przeprowadził:

- program edukacyjny *Złote Szkoły NBP – Giganci finansów osobistych*, skierowany do uczniów 7 i 8 klas szkół podstawowych oraz do wszystkich uczniów szkół ponadpodstawowych;
- IV edycję *Konkursu o nagrodę Prezesa NBP za wybitne publikacje książkowe z zakresu bankowości, pieniądza i finansów*;
- XIV edycję *Konkursu o nagrodę Prezesa NBP za najlepszą pracę magisterską z zakresu nauk ekonomicznych*;
- XX edycję *Konkursu na pracę pisemną*, skierowanego do uczniów szkół podstawowych (7 i 8 klas) oraz uczniów szkół ponadpodstawowych;
- *Konkurs na scenariusz i realizację zajęć edukacyjnych pn. Zanim wydam... o finansach w przedszkolach i szkołach*;
- II edycję *Konkursu dla uczelni pod hasłem Uczelnie szkołom – o finansach z NBP*.

Dodatkowo NBP w roku 2021:

- zrealizował 10 szkoleń w formule on-line dla nauczycieli, których tematyka obejmowała skuteczne metody edukacji ekonomicznej oraz korzystania z technologii informacyjno-komunikacyjnych w edukacji;
- przygotował opracowanie pt. *Wielcy Polscy Ekonomiści* w formie notatek graficznych, tzw. sketchnotek, do wykorzystania przez nauczycieli i uczniów podczas lekcji;
- opracował grę planszową *ekonoMISTRZ Junior*, przeznaczoną dla dzieci w wieku 7-10 lat oraz
- dołączył do światowej kampanii na rzecz edukacji finansowej dzieci i młodzieży *Global Money Week*, której organizatorem była Międzynarodowa Sieć ds. Edukacji Finansowej, działająca przy OECD.

W roku 2022, w ramach własnych działań edukacyjnych, NBP:

- przeprowadził II edycję programu edukacyjnego *Złote Szkoły NBP* pod hasłem *Bezpieczni w finansach osobistych*;
- zrealizował akcję edukacyjną na rzecz dzieci uchodźców z Ukrainy, w ramach której przekazano na ręce dyrektorów publicznych szkół podstawowych, liceów i techników 11 tys. pakietów edukacyjnych;
- zainicjował pracę nad publikacją pt. *Wielcy Polscy Ekonomiści*, która ma mieć formę podręcznika dla studentów ekonomii;
- po raz kolejny uczestniczył w *Global Money Week*;
- uzupełnił zasoby gier planszowych *ekonoMISTRZ Junior* oraz *Polskie monety obiegowe*.

W roku 2023 (do 31 maja), w ramach własnych działań edukacyjnych, NBP przeprowadził III edycję programu edukacyjnego *Złote Szkoły NBP* pod hasłem *Poznajemy bank centralny*.

Ponadto w okresie objętym kontrolą NBP finansował działania edukacyjne organizowane przez inne podmioty. I tak w 2021 r. wsparł 167 projektów edukacyjnych na kwotę 15,4 mln zł; w roku 2022 – 81 projektów na kwotę 7,6 mln zł, a w roku 2023 (do 31 maja) – 26 projektów na kwotę 911 tys. zł.

(akta kontroli: tom II str. 207-210)

NBP prowadził również Centrum Pieniądza NBP (dalej: CP NBP), które było placówką wystawienniczo-ekspozycyjną, mającą przybliżyć historię pieniądza oraz jego rolę w społeczno-gospodarczej historii Polski i świata. CP NBP posiadało 16 sal rozmieszczonych na trzech poziomach Centrali NBP o powierzchni ponad 2000 m². W ramach ekspozycji stalej prezentowanych było ok. 5 tysięcy eksponatów ze

1868

zbiorów numizmatycznych NBP oraz wypożyczonych m.in. z Muzeum Narodowego w Warszawie i Polskiej Wytwórni Papierów Wartościowych, a ponadto przeszło 240 materiałów multimedialnych oraz programów edukacyjnych skierowanych głównie do młodzieży szkolnej i akademickiej.

CP NBP zarządzał Departament Centrum Pieniądza (dalej: DCP), tj. organizował zwiedzanie, przechowywał dobra kultury oraz udostępniał ekspozycje zwiedzającym. DCP został powołany na podstawie uchwały nr 45/2021 Zarządu Narodowego Banku Polskiego z dnia 8 października 2021 r. w sprawie zmian w strukturze organizacyjnej i podziale zadań w Narodowym Banku Polskim (dalej: Uchwała 45/2021).

W celu zapewnienia skutecznej realizacji zadań DCP, Dyrektor DCP wydał decyzję o wprowadzeniu *Wewnętrznego regulaminu organizacyjnego Departamentu Centrum Pieniądza* (dalej: Regulamin DCP). Zgodnie z Regulaminem DCP w skład departamentu wchodziły następujące komórki organizacyjne: Zespół Nadzoru Technicznego, Zespół Organizacji Zwiedzania, Zespół Przechowywania Zbiorów, Zespół Finansowo-Organizacyjny oraz Samodzielne Stanowisko ds. Obsługi Sekretariatu. Ponadto w Regulaminie DCP określono podział kompetencji w DCP, zakres uprawnień do podpisywania dokumentów, zakres współpracy pomiędzy komórkami organizacyjnymi DCP, obieg dokumentów, sposób wykonywania obowiązków w zakresie rachunkowości oraz zadania¹⁴ poszczególnych komórek organizacyjnych DCP.

(akta kontroli: tom III str. 662-670)

W DCP, w okresie objętym kontrolą, zatrudnione były: na 31 grudnia 2021 r. – 22 osoby, na 31 grudnia 2022 r. – 15 osób oraz na 31 maja 2023 r. – 13 osób. Koszt działalności DCP NBP w okresie od 1 stycznia 2021 r. do 31 maja 2023 r. wyniósł 1958,7 tys. zł.

(akta kontroli: tom V str. 1299)

Ponadto NBP prowadził Krakowski Salon Ekonomiczny NBP (dalej: KSE NBP), gdzie w trzech salach tematycznych, obejmujących ponad 20 stanowisk, prezentowana była historia pieniądza na ziemiach polskich. Ponadto były tam organizowane konferencje naukowe w obszarze ekonomii, gospodarki, numizmatyki i bankowości. Dodatkowo KSE NBP przygotowywał dla dzieci i młodzieży szkolnej zajęcia lekcyjne w formie warsztatów, obejmujące pięć tematów dotyczących historii pieniądza od początków istnienia państwa polskiego do czasów współczesnych, numizmatyki, historii polskiej bankowości, bezpieczeństwa korzystania z usług finansowych oraz roli i zadań NBP jako centralnego banku państwa.

W okresie objętym kontrolą w KSE NBP zatrudnione były: na 31 grudnia 2021 r. – 4 osoby, na 31 grudnia 2022 r. – 5 osób oraz na 31 maja 2023 r. – 3 osoby. Koszt działalności KSE NBP w okresie od 1 stycznia 2021 r. do 31 maja 2023 r. wyniósł 32,9 tys. zł.

(akta kontroli: tom V str. 1300)

Integralną częścią działalności edukacyjnej NBP było prowadzenie Centralnej Biblioteki NBP, której księgozbiór liczył ponad 155 000 pozycji, m.in. z zakresu bankowości, finansów, prawa, zarządzania, technologii informacyjnych, marketingu oraz numizmatyki.

(akta kontroli: tom I str. 24-31)

W 2022 r. NBP prowadził projekt *Akademia NBP*, który miał na celu zaoferowanie osobom z sektora usług bankowych kursów i studiów z zakresu ekonomii, finansów, bankowości i polityki pieniężnej. Pierwsza edycja kursu w 2022 r. odbyła się we współpracy z Krajową Szkołą Administracji Publicznej im. Prezydenta RP Lecha Kaczyńskiego (dalej: KSAP). Druga edycja – studia MBA – we współpracy ze Szkołą Główną Mikołaja Kopernika w Warszawie (dalej: SGMK). Obie edycje były płatne. Koszt uczestnictwa jednej osoby wynosił: 3,5 tys. zł dla kursu organizowanego przy

¹⁴ W podziale na zadania ogólne i szczegółowe.

1869

współpracy z KSAP oraz 10 tys. zł dla studiów organizowanych przy współpracy z SGMK.

(akta kontroli: tom I str.184-192)

Z działalnością edukacyjną NBP była także ściśle związana działalność wydawnicza. W jej ramach były opracowywane redakcyjnie teksty sporządzane przez poszczególne departamenty NBP, m.in.: raporty sprawozdawcze z głównych obszarów działalności NBP, biuletyny statystyczne, artykuły do publikacji naukowych, artykuły popularnonaukowe oraz materiały analityczno-badawcze. DEW publikował także broszury, materiały do prowadzenia zajęć dla dzieci i młodzieży szkolnej, materiały dedykowane projektom sezonowym, tj. *Lato w mieście* i *Zima w mieście*, programowi *Złote Szkoły NBP* oraz akcydensy na konkursy o tematyce ekonomicznej i związanej z szeroko pojętą historią pieniądza. Ponadto DEW dbał o kompletność i zachowanie najwyższych standardów edytorskich ostatecznych wersji wszystkich publikacji NBP.

W ramach prowadzonej działalności edukacyjnej Narodowego Banku Polskiego, DEW na bieżąco współpracował z innymi departamentami i oddziałami okręgowymi, w tym z: Departamentem Administracji (w zakresie dystrybucji publikacji NBP oraz konserwacji dóbr kultury NBP); Departamentem Analiz i Badań Ekonomicznych (konsultacje poprawności merytorycznej treści edukacyjnych, działalności wydawniczej); DCP (uzgadnianie priorytetów działań edukacyjnych CP NBP, materiałów edukacyjnych i informacyjnych w zakresie działalności CP NBP, opinii i konsultacji numizmatycznych, a także tekstów numizmatycznych, m.in. do publikacji i wystaw CP NBP); Departamentem Emisyjno-Skarbcowym (w zakresie zarządzania dobrami kultury NBP, folderów numizmatycznych towarzyszących emisji monet i banknotów kolekcjonerskich); Departamentem Generalnym (w zakresie *Sprawozdania z działalności NBP*, *Planu działalności NBP* oraz planowania środków w ramach limitów kosztów zarządzanych przez Departament Generalny); Departamentem Informatyki i Telekomunikacji (w zakresie zakupu, utrzymania oraz wsparcia technicznego systemów informatycznych wspomagających prowadzenie działalności edukacyjnej); Departamentem Komunikacji (w zakresie zgłaszania zapotrzebowania na obsługę multimedialną, w tym komunikacji o zrealizowanych inicjatywach oraz w zakresie wsparcia w przygotowaniu i realizacji wydarzeń edukacyjnych¹⁵); Departamentem Promocji (w zakresie materiałów promocyjnych oraz promocji wydarzeń edukacyjnych¹⁶); Departamentem Stabilności Finansowej (konsultacje poprawności merytorycznej treści edukacyjnych); Departamentem Systemu Płatniczego (edukacja w zakresie bezpieczeństwa płatności) oraz Departamentem Zagranicznym (tłumaczenia publikacji DEW na język angielski, w tym tłumaczenia na potrzeby CP NBP, wystaw i audioprzewodników). Ze wszystkimi ww. departamentami DEW współpracował również w zakresie uzgadniania priorytetowych obszarów działalności edukacyjnej NBP, konsultacji poprawności merytorycznej poszczególnych treści edukacyjnych oraz działalności edukacyjnej. Ponadto DEW, w zakresie obsługi innych realizowanych zadań, współpracował również z Departamentem Rozliczeń Gospodarki Własnej, Departamentem Koordynacji i Realizacji Zakupów, Departamentem Prawnym oraz Departamentem Bezpieczeństwa.

(akta kontroli: tom I str. 24-31)

Dodatkowo w ramach działalności edukacyjnej NBP zawarł szereg umów i porozumień z podmiotami zewnętrznymi wspierającymi działalność edukacyjną Narodowego Banku Polskiego. W szczególności były to umowy zawarte z:

- Plagiat.pl Sp. z o.o., w zakresie wsparcia przy weryfikacji ew. naruszenia praw autorskich prac nadsyłanych do NBP w ramach konkursu na pracę pisemną;
- Muzeum Archeologicznym i Etnograficznym w Łodzi o użyczenie określonych dóbr kultury na wystawę *Pieniądz antycznej Judei w czasach Chrystusa*;

¹³ W przypadku konkursów na działania edukacyjne.

¹⁶ Jak wyżej.

1870

- Muzeum Narodowym w Warszawie o nieodpłatne użyczenie określonych w załączniku nr 1 do ww. umowy zabytków dekoratorskich;
- Polską Wytwórnią Papierów Wartościowych S.A. o bezpłatne używanie eksponatów określonych w załączniku nr 1 do ww. umowy;
- Giełdą Papierów Wartościowych S.A. o współpracy w zakresie modułu *Giełda i rynki finansowe*, będącego składową wystawienniczą CP NBP;
- Muzeum Geologicznym, Wydziałem Geologii Uniwersytetu Warszawskiego o bezpłatne używanie eksponatów określonych w załączniku nr 1 ww. umowy na wystawie stałej CP NBP.

(akta kontroli: tom I, str. 31, 80-151)

W okresie objętym kontrolą Narodowy Bank Polski w obszarze edukacji ekonomicznej współpracował z:

- Radą Edukacji Finansowej (dalej: REF), działającą przy ministrze właściwym do spraw instytucji finansowych, w której posiada swojego przedstawiciela, w osobie dyrektora DEW oraz
- Zespołem roboczym ds. działań edukacyjnych w zakresie funkcjonowania rynku finansowego, działającym przy Radzie Rozwoju Rynku Finansowego w Ministerstwie Finansów, w skład którego również wchodzi przedstawicielka NBP DEW.

Posiedzenia REF w roku 2021 i 2022 odbywały się w formule online. W roku 2021 było ich sześć¹⁷, natomiast w roku 2022 członkowie REF spotkali się dziesięć razy¹⁸. W roku 2023 (do 31 maja) odbyło się pięć posiedzeń REF¹⁹, wszystkie w formule stacjonarnej.

Prace REF w okresie objętym kontrolą koncentrowały się m.in. na:

- opracowaniu Krajowej Strategii Edukacji Finansowej²⁰ (dalej: KSEF) – w ramach tych prac przedstawiciel Prezesa NBP przekazał wyniki badań dot. świadomości finansowej Polaków²¹;
- opracowaniu regulaminu przyznawania wyróżnień REF oraz elektronicznego formularza do zgłaszania inicjatyw w tym obszarze;
- rozpoznaniu rynku odnośnie do potencjalnych wykonawców portalu edukacji finansowej;
- projekcie nowej ustawy dot. Funduszu Edukacji Finansowej (dalej FEF) oraz przejściu nadzoru nad FEF przez Ministerstwo Finansów.

(akta kontroli: tom V str. 1307-1308; tom VI str.1704-1709, 1747-1748)

Działalność edukacyjna NBP była finansowana z:

- limitu ogólnego kosztów administracyjnych, w tym limitu kosztów działalności edukacyjnej NBP;
- planu inwestycji i leasingu NBP;
- budżetów kosztów zamówieniowych, zarządzanych przez inne departamenty NBP.

¹⁷ Posiedzenia REF w 2021 r. odbyły się w następujących dniach: 20 stycznia, 19 lutego, 19 marca, 25 czerwca, 15 września oraz 26 listopada.

¹⁸ Posiedzenia REF w 2022 r. odbyły się w następujących dniach: 18 lutego, 26 kwietnia, 20 maja, 22 czerwca, 22 lipca, 16 września, 21 października, 18 listopada oraz 9 i 28 grudnia.

¹⁹ Posiedzenia REF w okresie od 1 stycznia do 31 maja 2023 r. odbyły się w następujących dniach: 3 stycznia, 3 lutego, 24 marca, 21 kwietnia oraz 26 maja.

²⁰ Prace nad wdrożeniem KSEF zakończyły się w kwietniu 2023 r., a dokument *Krajowa Strategia Edukacji Finansowej dla Polski* został opublikowany na stronie internetowej Ministerstwa Finansów 25 kwietnia 2023 r.

²¹ Przekazano wyniki badań: Międzynarodowe badanie OECD/INFE dotyczące świadomości finansowej dorosłych 2020 – część dotycząca Polaków zrealizowana na zlecenie NBP oraz Badanie świadomości i wiedzy ekonomicznej Polaków 2020 – zrealizowane na zlecenie NBP.

1871

Koszty działalności edukacyjnej Narodowego Banku Polskiego w latach 2021-2023 (do 31 maja) wyniosły 37,2 mln zł²², z czego na 31 grudnia 2021 r. – 20,7 mln zł²³, na 31 grudnia 2022 r. – 13,3 mln zł²⁴ oraz do 30 maja 2023 r. – 3,2 mln zł²⁵.

W ramach kosztów na działalność edukacyjną w latach 2021-2023 NBP dofinansował m.in. projekty edukacyjne w kwocie 25,9 mln zł, poniósł wydatki na własne działania edukacyjne w kwocie 4 mln zł oraz sfinansował nagrody dla laureatów i wyróżnionych w programie *Złote Szkoły NBP*, organizowanych konkursach: na scenariusz i realizację zajęć edukacyjnych nt. *Zanim wydam... O finansach w przedszkolach i szkołach*, na pracę pisemną, o Nagrodę Prezesa NBP za najlepszą pracę magisterską z zakresu nauk ekonomicznych, o Nagrodę Prezesa NBP za wybitne publikacje książkowe z zakresu bankowości, pieniądza i finansów o łącznej wartości 912 tys. zł.

W ramach kosztów dofinansowania projektów edukacyjnych wynoszących 25,9 mln zł kwotę 2,9 mln zł (11,2 %) poniesiono na dofinansowanie dwóch edycji ogólnopolskiego programu o finansach i ekonomii pn. *Sukces na Bank* zrealizowanych przez Fundację BIT MASTERS, blisko 2 mln zł (7,7 %) stanowiły koszty *Programu Stypendiów Pomostowych – XX edycja rok akademicki 2021/2022* zrealizowanego przez Fundację Edukacyjną Przedsiębiorczości, a ponad 1 mln zł (4,0 %) przeznaczono na dofinansowanie projektu zrealizowanego przez Krajową Szkołę Sądownictwa i Prokuratury pn. *Podstawy ekonomii i finansów dla kadr wymiaru sprawiedliwości*.

(akta kontroli: tom II str.198-199, 211-212; tom III str. 658-661, 672-675, 678-682; tom V str. 1298; tom VI str. 1803-1804)

Zasady wdrażania i realizacji działań edukacyjnych zostały określone w Uchwale 40/2022. Własne działania edukacyjne NBP (m.in. konkursy edukacyjne, konkursy na działania edukacyjne) były realizowane w oparciu o regulaminy wydawane dla każdego konkursu przez Dyrektora DEW. Natomiast zasady udzielania przez Narodowy Bank Polski dofinansowania na realizację projektów edukacyjnych przez podmioty zewnętrzne zostały uregulowane w *Regulaminie rozpatrywania wniosków i realizacji projektów edukacyjnych* oraz w *Procedurze ewaluacji działań edukacyjnych NBP*. Zgodnie z ww. regulacjami, wnioski zgłaszane do NBP poddawane były kilkuetapowej weryfikacji, w wyniku której podejmowana była decyzja o ewentualnym przyznaniu dofinansowania. Zgodnie z Uchwałą 40/2022 wszystkie własne działania edukacyjne NBP (konkursy edukacyjne i konkursy na działania edukacyjne), w których przewidziane były nagrody, podlegały kwalifikacji i ocenie kapituły konkursowej²⁶ lub komisji konkursowej²⁷. Nagrody w konkursach były finansowane ze środków DEW przewidzianych w *Planie kosztów administracyjnych*, a wynagrodzenia dla członków kapituł konkursowych z funduszu wynagrodzeń bezosobowych.

Narodowy Bank Polski na bieżąco monitorował efekty prowadzonej działalności edukacyjnej.

W roku 2021:

- z zajęć edukacyjnych, szkoleń i warsztatów skorzystało 94 148 osób;
- w olimpiadach ekonomicznych wzięło udział 16 600 uczniów;
- w konkursach uczestniczyło 107 299 osób;
- wystawy odwiedziło 14 800 osób;
- w konferencjach naukowych wzięło udział 101 684 osoby;
- z programów stypendialnych skorzystało 509 studentów.

²² W tym koszty DCP – 2 mln zł oraz koszty KSE NBP – 98,7 tys. zł.

²³ W tym koszty DCP – 916 tys. zł oraz KSE NBP – 2,2 tys. zł.

²⁴ W tym koszty DCP – 1 mln zł oraz KSE NBP – 3 tys. zł.

²⁵ W tym KSE NBP – 93,5 tys. zł. Wzrost kosztów edukacyjnych KSE NBP w 2023 r. wynikał z zakupu audioprzewodników, w celu umożliwienia samodzielnego zwiedzania, w kwocie 85,2 tys. zł oraz licencji Filмотeki Narodowej na wykorzystywanie filmów w ekspozycji edukacyjnej KSE.

²⁶ W przypadku konkursów edukacyjnych.

²⁷ W przypadku konkursów na działania edukacyjne.

1872

We wszystkich inicjatywach edukacyjnych organizowanych przez NBP w 2021 r. wzięło udział 256 733 uczniów, 6197 nauczycieli, 2702 studentów, 2235 naukowców, 1595 seniorów i osób zagrożonych wykluczeniem finansowym oraz 4556 przedstawicieli różnych grup zawodowych.

W roku 2022:

- w konkursach szkolnych wzięło udział 101 670 uczniów;
- z zajęć edukacyjnych, szkoleń i warsztatów skorzystało 19 297 uczniów;
- z programu stypendialnego dla uzdolnionej młodzieży skorzystało 102 studentów;
- wystawy odwiedziło 20 800 zwiedzających.

We wszystkich inicjatywach edukacyjnych organizowanych przez NBP w 2022 r. wzięło udział 138 953 uczniów, 2614 nauczycieli, 461 studentów, 470 naukowców, 26 286 seniorów i osób zagrożonych wykluczeniem finansowym oraz 2330 przedstawicieli różnych grup zawodowych.

(akta kontroli: tom V str. 1196-1198)

Szczegółowym badaniem w zakresie legalności i rzetelności stosowania regulacji wewnętrznych przy realizacji działań edukacyjnych objęto 22 wybrane na podstawie osądu kontrolera przedsięwzięcia edukacyjne dofinansowane i sfinansowane przez NBP na łączną kwotę 5,2 mln zł²⁸, co stanowiło 14% kosztów działalności edukacyjnej NBP, w tym w 2021 r. na kwotę 3,4 mln zł, w 2022 r. – 1,8 mln zł, a w 2023 (do 31 maja) – 50,5 tys. zł.

Szczegółowym badaniem objęto następujące przedsięwzięcia edukacyjne:

W roku 2021:

- konkurs pt. *Uczelnie szkołom – o finansach z NBP (II edycja)*, w ramach którego wyłoniono 12 uczelni wyższych, które otrzymały dofinansowanie na realizację projektów edukacyjnych;
- program pt. *Złote Szkoły NBP (II edycja)*;
- projekt pt. *Rozumiem. Oszczędzam. Inwestuję*, którego beneficjentem był Infor PL S.A.;
- projekt pt. *wSieci Finansów III*, którego beneficjentem była Fratria Sp. z o.o.;
- projekt pt. *Sukces na Bank IV* Ogólnopolski turniej o finansach i ekonomii dla szkół średnich, którego beneficjentem była fundacja BIT MASTERS;
- studia podyplomowe pn. *Podyplomowe Studia Bankowości i Finansów dla Prawników (II edycja)*, którego beneficjentem była Szkoła Główna Handlowa w Warszawie (dalej: SGH);

W roku 2022:

- projekt pt. *Warsztaty ekonomiczne dla młodzieży online*, którego beneficjentem była Fundacja Gospodarstwo Dźwiękiem i Obrazem;
- projekt pt. *Popularyzacja wiedzy ekonomicznej wśród uczniów szkół średnich w Sanoku*, którego beneficjentem było Stowarzyszenie Przedsiębiorców i Rolników SWOJAK;
- projekt pt. *Sukces na Bank V* Ogólnopolski turniej o finansach i ekonomii dla szkół średnich, którego beneficjentem była fundacja BIT MASTERS;

W roku 2023 (do 31 maja):

- projekt pt. *Cyberbank 3.0*, którego beneficjentem była Komenda Wojewódzka Policji w Kielcach;

²⁸ Z projektów, które uzyskały dofinansowanie w 2021 r., do próby wybrano jeden konkurs, jeden program, trzy projekty o wartości dofinansowania powyżej 30 tys. zł oraz jedno studia podyplomowe. Ze wszystkich projektów, które uzyskały dofinansowanie w 2022 r., do próby wybrano trzy projekty o wartości dofinansowania powyżej 30 tys. zł. Natomiast z projektów, które uzyskały dofinansowanie w 2023 r. (do 31 maja), do próby wybrano dwa projekty edukacyjne o sumie dofinansowania do 30 tys. zł. Łączna wartość próby z roku 2021 stanowiła 28% całkowitej kwoty dofinansowania projektów o wartości powyżej 30 tys. zł w tym roku. Łączna wartość próby z roku 2022 stanowiła 27% całkowitej kwoty dofinansowania projektów o wartości powyżej 30 tys. zł w tym roku. Łączna wartość próby z roku 2023 r. (do 31 maja) obejmowała wyłącznie projekty o wartości dofinansowania do 30 tys. zł.

1873

- projekt pt. *Kompetencje finansowe m(ig)amy!*, którego beneficjentem była Fundacja Rozwoju Regionalnego Viribus Unitis.

W czterech zbadanych projektach pt. *Warsztaty ekonomiczne dla młodzieży online*, *Podyplomowe Studia Bankowości i Finansów dla Prawników (II edycja)*, *Rozumiem. Oszczędzam. Inwestuję* oraz *wSieci Finansów III* stwierdzono nieprawidłowości.

Projekt Warsztaty ekonomiczne dla młodzieży online

Rozstrzygnięcia Rady EE podczas posiedzeń zapadały zwykłą większością głosów w obecności co najmniej połowy jej składu, a w przypadku równej liczby głosów decydował głos osoby przewodniczącej posiedzeniu. W dniach 27 maja – 4 czerwca 2021 r. Rada EE w ośmioosobowym składzie, z czego pięciu członków związanych było ze Szkołą Główną Handlową, opiniowała za pomocą elektronicznych środków przekazu wnioski o dofinansowanie projektu pt. *Warsztaty ekonomiczne dla młodzieży online*, złożonego przez Fundację Gospodarstwo Dźwiękiem i Obrazem. Rozstrzygnięcie Rady EE w odniesieniu do tego projektu było niezgodne z § 11 ust. 5 Regulaminu Rady EE. Kwestia ta została opisana w pkt 1 sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli: tom IV str. 1071-1089)

Projekt Podyplomowe Studia Bankowości i Finansów dla Prawników (II edycja)

Zgodnie z § 6 Regulaminu Rady EE członek Rady EE podlega wyłączeniu z prac w sprawach, w których ma lub może mieć osobisty interes o charakterze finansowym lub innym, dotyczących wniosków o dofinansowanie składanych przez członka Rady, jego małżonka, krewnych lub powinowatych do drugiego stopnia albo osobę związaną z nim z tytułu przysposobienia, opieki bądź kuratelii. Ponadto członek Rady EE podlega wyłączeniu z prac Rady dotyczących wniosków o dofinansowanie składanych przez podmioty zewnętrzne, w sytuacji gdy członek Rady EE²⁹ był związany w wnioskodawcą, przed upływem jednego roku od dnia złożenia wniosku o dofinansowanie pozostawał w stosunku pracy lub zlecenia z wnioskodawcą lub był członkiem organów zarządzających lub organów nadzorczych wnioskodawcy oraz jeśli pozostawał z wnioskodawcą w takim stosunku prawnym lub faktycznym, że mogło to budzić uzasadnione wątpliwości co do jego bezstronności. Z głosowania nad wnioskiem złożonym przez SGH pt. *Podyplomowe Studia Bankowości i Finansów dla Prawników (II edycja)* wyłączyło się czterech członków Rady EE ze względu na możliwy konflikt interesów. Nie wyłączył się natomiast p. Stanisław Konarski, który także był związany z SGH³⁰. Działanie to było niezgodne z § 6 Regulaminu Rady EE, co zostało szerzej opisane w pkt. 2 sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli: tom III str. 709-714)

Projekty Rozumiem. Oszczędzam. Inwestuję oraz wSieci Finansów III

Sposób rozliczania zrealizowanych projektów edukacyjnych dofinansowywanych przez NBP określał *Regulamin rozpatrywania wniosków i realizacji projektów edukacyjnych*. Zawierał on m.in. wzór wniosku o dofinansowanie, wzór umowy dla projektów opiniowanych przez Radę EE, wzór umowy dla projektów komisyjnych oraz wzór protokołu z przeprowadzenia kontroli rozliczenia finansowego projektu. Wzór umowy dla projektów opiniowanych przez Radę EE w § 8 ust. 1 pkt 3 stanowił, że beneficjent zobowiązuje się do przekazania NBP m.in. rozliczenia finansowego wraz z dowodami księgowymi. Z kolei w formularzu rozliczenia projektu była mowa o dokumentach finansowo-księgowych, a w wytycznych w sprawie przygotowania rozliczenia finansowego – o dowodach poniesienia wydatków, którymi mogły być opłacone faktury lub inne dokumenty księgowe o równoważnej wartości dowodowej. Dowód księgowy to dokument, który musi spełniać wymogi określone w ustawie z

²⁹ Zasada ta dotyczy także małżonka, krewnego lub powinowatego do drugiego stopnia albo osoby związanej z członkiem Rady EE z tytułu przysposobienia, opieki bądź kuratelii.

³⁰ <https://www.sgh.waw.pl/studia-podyplomowe-i-mba/human-resources/studia-podyplomowe-kompetencje-psychologiczne-i-negocjacyjne-w-firmie>, [dostęp: 18.10.2023 r.].

1874

dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości³¹. Wymogów takich nie muszą natomiast spełniać inne dokumenty księgowe o równoważnej wartości dowodowej, co sprawia, że zasadnicza część umowy jest wewnętrznie sprzeczna z jej załącznikami stanowiącymi integralną całość, co zostało szerzej opisane w pkt. 3 sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli: tom II str. 510-581)

W przypadku pozostałych badanych projektów edukacyjnych nie stwierdzono nieprawidłowości.

Stwierdzone
nieprawidłowości

W wyniku badania próby przedsięwzięć edukacyjnych dofinansowanych przez NBP stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W projekcie pt. *Warsztaty ekonomiczne dla młodzieży online* Rada EE rekomendowała do realizacji wnioski, który zgodnie z Regulaminem Rady EE powinien uzyskać ocenę negatywną, co stanowiło naruszenie § 11 ust. 5 Regulaminu Rady EE. Rozstrzygnięcia Rady EE podejmowane za pomocą elektronicznych środków komunikacji zapadały zwykłą większością głosów, a w przypadku równej liczby głosów decydował głos przewodniczącego. Wniosek o przyznanie dofinansowania na projekt pt. *Warsztaty ekonomiczne dla młodzieży online* recenzowany był przez wszystkich ośmiu członków Rady EE, przy czym czworo członków wydało oceny pozytywne, a czworo – oceny negatywne, w tym przewodnicząca Rady EE. Zatem głosy rozłożyły się po równo, a głos przewodniczącej był negatywny i dlatego projekt ten nie powinien uzyskać pozytywnej rekomendacji. Osobą odpowiedzialną za tę nieprawidłowość była przewodnicząca Rady EE p. Jadwiga Odorzyńska-Kondek. Na podstawie § 4 pkt 4 Regulaminu Rady EE kierowała ona pracami Rady EE. Skutkiem pozytywnej rekomendacji Rady EE było udzielenie przez NBP dofinansowania w wysokości 164,4 tys. zł na realizację projektu pt. *Warsztaty ekonomiczne dla młodzieży online*, złożonego przez Fundację Gospodarstwo Dźwiękiem i Obrazem, który to projekt w głosowaniu nie uzyskał pozytywnej rekomendacji. Dyrektor DEW wyjaśniła, że o pozytywnej decyzji Rady EE zdecydowała głównie analiza realizacji i osiągniętych rezultatów edukacyjnych poprzedniego projektu przeprowadzonego przez Fundację Gospodarstwo Dźwiękiem i Obrazem, który został wykonany z sukcesem i był pozytywnie oceniony przez uczestników. NIK zwraca uwagę, że w wyniku analizy rezultatów edukacyjnych poprzedniego projektu połowa członków Rady, w tym jej przewodnicząca, głosowała przeciw przyznaniu dofinansowania, zatem przywołane powyżej wyjaśnienia Dyrektor DEW nie znajdują potwierdzenia w faktach towarzyszących głosowaniu.

(akta kontroli: tom IV str. 1071-1089; tom V str. 1344-1363;
tom VI str. 1704-1709, 1765-1772)

2. Z Protokołu nr 5/2021 z obrad elektronicznych Rady EE wynika, że obrady były prowadzone w składzie ośmioosobowym, a jednym z procedowanych wniosków był projekt zgłoszony przez SGH pt. *Podyplomowe Studia Bankowości i Finansów dla Prawników (II edycja)*. W ocenie projektu zgłoszonego przez SGH nie brali udziału członkowie Rady EE związani z SGH, tj.: p. Marcin Będzieszak, p. Marek Dietl, p. Lidia Dzierżek i p. Renata Wojciechowska, ze względu na możliwy konflikt interesów, co zostało wyraźnie odnotowane w protokole. Jednym z członków Rady EE, który brał udział w głosowaniu nad wnioskiem o dofinansowanie projektu edukacyjnego zgłoszonego przez SGH, był p. Stanisław Konarski – związany wówczas z SGH³². Członek Rady EE p. Stanisław Konarski – związany z SGH, nie wyłączył się z głosowania nad wnioskiem o przyznanie dofinansowania na projekt edukacyjny zgłoszony przez SGH pt. *Podyplomowe Studia Bankowości i Finansów dla Prawników (II edycja)*, co stanowiło naruszenie § 6 pkt. 3 Regulaminu Rady EE. Skutkiem niewyłączenia się p. Stanisława

³¹ Dz. U. z 2023 r. poz. 120, ze zm.; dalej: UoR.

³² <https://www.sgh.waw.pl/studia-podyplomowe-i-mba/human-resources/studia-podyplomowe-kompetencje-psychologiczne-i-negocjacyjne-w-firmie>, [dostęp: 18.10.2023 r.].

1875

Konarskiego było przyznanie dofinansowania w kwocie 162,7 tys. zł, bez zachowania bezstronności i niezależności wszystkich członków Rady EE.

Jak wyjaśniła Dyrektor DEW, osobą odpowiedzialną za tę nieprawidłowość był p. Stanisław Konarski, co wynikało z zawartej przez niego umowy z NBP oraz konieczności dostosowania się do Regulaminu Rady EE, który był załącznikiem do tej umowy.

W ocenie NIK, brak wyłączenia się p. Stanisława Konarskiego z głosowania nad projektem złożonym przez SGH nie miał prawdopodobnie wpływu na sam wynik głosowania, jednakże był działaniem niezgodnym z zasadami wyłączenia członków Rady EE z głosowania w przypadku pozostawania z wnioskodawcą w takim stosunku prawnym lub faktycznym, że mogło to budzić uzasadnione wątpliwości co do jego bezstronności. Pan Stanisław Konarski jest wykładowcą SGH i zgodnie z § 6 Regulaminu Rady EE podlegał wyłączeniu z głosowania nad projektem złożonym przez SGH z uwagi na możliwy konflikt interesów.

(akta kontroli: tom III str. 709-714; tom V str. 1344-1363; tom VI str. 1765-1772)

3. Wzór umowy dla projektów opiniowanych przez Radę EE był (i nadal pozostaje) wewnątrznie niespójny, gdyż w § 8 ust. 1 pkt 3 nakładał na beneficjentów obowiązek dołączenia do rozliczenia finansowego dowodów księgowych, których katalog jest ściśle określony w UoR, podczas gdy w formularzu rozliczenia projektu była mowa o dokumentach finansowo-księgowych, a w wytycznych w sprawie przygotowania rozliczenia finansowego – dowodach poniesienia wydatków, tj. opłaconych fakturach albo innych dokumentach księgowych o równoważnej wartości dowodowej. Istniała zatem rozbieżność stosowanych pojęć pomiędzy zasadniczą częścią umowy, która wymagała od beneficjenta przedłożenia dowodów księgowych, a jej załącznikami stanowiącymi integralną część umowy, w których była mowa o dokumentach finansowo-księgowych oraz o opłaconych fakturach i dokumentach o równoważnej wartości dowodowej. Stosowany przez DEW wzór umowy zawarty w *Regulaminie rozpatrywania wniosków i realizacji projektów edukacyjnych* był niespójny wewnątrznie w zakresie możliwych do przedstawienia dowodów na poniesione wydatki. Ponadto wzór tej umowy nie był adekwatny do sytuacji, w której podmioty realizujące projekty edukacyjne dofinansowywane przez NBP korzystały z własnych mediów i w związku z tym nie miały możliwości rozliczenia projektu za pomocą opłaconych faktur czy dokumentów księgowych o równoważnej wartości dowodowej do opłaconej faktury. Skutkiem stosowania wzoru umowy niedostosowanego do sytuacji, w której do realizacji projektu beneficjent wykorzystywał własne zasoby, w dwóch przypadkach kierujący Wydziałem Finansowo-Organizacyjnym w DEW (dalej: WFO) oraz kierujący Wydziałem Projektów Edukacyjnych w DEW³³ zatwierdzili rozliczenie finansowe projektów edukacyjnych z dołączonymi dokumentami, które były niezgodne z umową. Osobą odpowiedzialną za tę nieprawidłowość była Dyrektor DEW, która podejmując Decyzję nr 12/2018 Dyrektora Departamentu Edukacji i Wydawnictw z 2 lipca 2018 r. w sprawie zmian w *Regulaminie rozpatrywania i realizacji projektów edukacyjnych* zatwierdziła wzór umowy (wraz z załącznikami stanowiącymi jej integralną część) dla projektów opiniowanych przez Radę EE. Skutkiem tego do rozliczenia finansowego dwóch projektów posłużono się dokumentami, które nie były opłaconymi fakturami, ani nie można było ich uznać za dokumenty księgowe o równoważnej wartości dowodowej do opłaconej faktury. Pierwszy przypadek dotyczył rozliczenia finansowego projektu dofinansowanego w kwocie 210,9 tys. zł pt. *Rozumiem. Oszczędzam. Inwestuję*, zrealizowanego przez Infor PL SA, do którego dołączono oświadczenia sporządzone na podstawie wydruków z systemu Inspert, służącego do rezerwacji i emisji materiałów w Infor PL S.A. Drugi przypadek dotyczył rozliczenia projektu

³³ Zgodnie z Regulaminem rozpatrywania wniosków i realizacji projektów edukacyjnych rozliczenie finansowe projektów edukacyjnych akceptuje zarówno naczelnik Wydziału Finansowo-Organizacyjnego w DEW, jak i kierujący Wydziałem Projektów Edukacyjnych.

1876

dofinansowanego w kwocie 329,7 tys. zł pt. w *Sieci Finansów III*³⁴, zrealizowanego przez FratRIA sp. z o.o., do którego dołączono dokumenty określone jako „dowody wewnętrzne”³⁵, które w istocie były zestawieniami wartości cennikowej materiałów zamieszczonych we własnych mediach spółki. Dyrektor DEW wyjaśniła, że ujęte w rozliczeniu oświadczenia stanowiły dowody wewnętrzne, które zostały uznane przez NBP jako inne dokumenty księgowo o równoważnej wartości dowodowej do opłaconej faktury, które ani wg zawartej umowy, ani zgodnie z *Regulaminem rozpatrywania i realizacji projektów edukacyjnych* nie musiały mieć cech określonych dla dokumentu księgowego w UoR. NIK zauważa, że § 8 ust. 1 pkt 3 wzoru umowy wyraźnie wskazuje, że dołączonymi do rozliczenia dokumentami powinny być dowody księgowo, a te zdefiniowane zostały w UoR i muszą spełniać określone dla nich wymogi. W ocenie NIK, wzór umowy stosowany przez NBP był wewnętrznie niespójny oraz nie uwzględniał możliwości rozliczenia emisji materiałów we własnych mediach beneficjenta, w efekcie czego naczelnik WFO w DEW oraz kierująca WPE w DEW, wobec braku możliwości wyegzekwowania od beneficjentów opłaconych faktur albo dokumentów o równoważnej wartości dowodowej do opłaconej faktury, zmuszeni byli do zaakceptowania rozliczenia udokumentowanego w sposób niezgodny z zawartymi umowami.

(akta kontroli: tom III str. 685-700, 797-799, 867-876; tom IV str. 1023-1028; tom VI str. 1672-1693, 1749-1764)

IV. Wnioski

Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami Najwyższa Izba Kontroli na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK przedstawia następujące wnioski pokontrolne:

1. Wzmocnienie nadzoru nad stosowaniem wewnętrznych regulacji związanych z trybem procedowania Rady EE, w tym dokonywaniem przez nią rozstrzygnięć.
2. Usunięcie niezgodności pomiędzy zasadniczą częścią wzoru umowy a załącznikami stanowiącymi jej integralną część w zakresie dokumentów wymaganych do rozliczenia finansowego projektów edukacyjnych.
3. Dostosowanie wzoru umowy oraz określenie rodzaju dokumentów wymaganych do rozliczenia finansowego projektów w sytuacji korzystania przez beneficjenta z własnych mediów.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Prezesa NIK. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 14 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

³⁴ Poprzednie edycje programu zrealizowane zostały w 2014 i 2016 r.

³⁵ Dowody wewnętrzne: nr 1/09/2021 i nr 2/09/2021 z 30 września 2021 r., nr 1/10/2021 i nr 2/10/2021 z 31 października 2021 r., nr 1/11/2021 i nr 2/11/2021 z 30 listopada 2021 r., nr 1/12/2021 i nr 2/12/2021 z 31 grudnia 2021 r.

1877

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, dn. 28 marca 2024 r.

Prezes
Najwyższej Izby Kontroli
Marian Banaś

/-/

.....
podpis

Zmian w wystąpieniu dokonała:
p.o. Dyrektora
Departamentu Budżetu i Finansów

Anna Wojcieszewicz
Anna Wojcieszewicz

Dariusz Hanko
28/03/2024

